



Arkivsak-dok. 22/02690-3
Saksbehandler Jon Arne Kongtorp

Saksgang
Utvalg for samfunnsfunksjoner og næring
Formannskapet

Møtedato
01.02.2023
06.02.2023

Åpning for jakt på hjort i Aurskog-Høland kommune

Kommunedirektørens innstilling:

Forslag til Forskrift om adgang til jakt på elg, rådyr og hjort, Aurskog-Høland kommune sendes på høring. Høringsfristen settes til 4 uker.

Vedlegg:

Forslag til forskrift om åpning for jakt på elg, hjort og rådyr i Aurskog-Høland kommune
Anmodning om å åpne for hjortejakt, Stangeskovene AS, datert 05.07.2022
Anmodning om åpning for jakt på hjort, Aurskog-Høland elgforvaltningsråd, datert 23.08.2022
Fagplan for viltforvaltning Aurskog-Høland kommune 2013-2018
Kommunal målsetning for hjorteviltforvaltningen i Rømskog kommune, 2016

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Oversikt over hjorteobservasjoner med fotodokumentasjon, Aurskog-Høland elgforvaltningsråd

Saksopplysninger:

Stangeskovene AS anmoder i brev av 05.07.22 om at det åpnes for jakt på hjort i Aurskog-Høland kommune. Aurskog-Høland elgforvaltningsråd gjør det samme i brev av 23.08.22 Argumentasjonen er stort sett sammenfallende; det har blitt observert enkelt dyr i kommunen i mange år, primært sommerstid, men observasjonene har tiltatt de siste årene og nå gjøres det observasjoner gjennom hele året. Dette tyder på at hjorten har fått fast tilhold. Observasjoner i elgjakta, bla ved sett-hjort registreringer, anses å gi et feil bilde av hjortebestanden da dette foregår under en kort periode av året. Det jaktes der elgen har tilhold og ikke nødvendigvis der hjorten befinner seg. Hundene som benyttes til elgjakt oppsøker elg og ikke hjort. Det vises til erfaring fra andre områder i Norge der hjortebestanden er underestimert. Syns-, viltkamera- og sporobservasjoner ligger til grunn for antakelsen om økning i hjortebestanden. Det er lagt ved et betydelig bildemateriale samt oversikt over observasjoner som underbygger antakelsen. 17 bukker og 25 koller hvorav 4 med kalv er dokumentert med bilder det siste året.

Iht. Naturmangfoldloven (Nml) nr. 100 av 19.06.2009 § 16, første ledd, kan vedtak om å tillate høsting av vilt treffes med hjemmel i lov av 29.mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven). Ifølge Naturmangfoldlovens § 16, tredje ledd, kan kommunen bare åpne for jakt på hjort når best mulig tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd. § 16, 4. ledd i Nml lyder: «Ved avgjørelse om å tillate høsting og om fremgangsmåten ved høsting kan det videre legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkning høsting kan ha på det biologiske mangfold for øvrig. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i vedkommende område og på den skade som arten gjør.»

Hjorteviltforskriftens § 5 hjemler åpning for jakt på hjort og § 6 i samme forskrift hjemler fastsetting av minstearealet. Følgende opplysninger skal være kjent og vurdert før forskriften fastsettes:

- Når ble det registret dyr i kommunen første gang
- Hvor stor bestand anslåes å være i dag
- Om bestanden er avgrenset til en del av kommunen
- Vurdering av artens/bestandens livsgrunnlag i kommunen
- Bestandsutvikling for vedkommende art i regionen
- Kommunens mål for utviklingen av bestanden

Det kan fastsettes ulike minsteareal for ulike arter og for ulike deler av en kommune.

Aurskog-Høland kommunes Fagplan for viltforvaltning 2013-2018 som er under revidering, har følgende mål for forvaltning av hjort:

- Så snart hjortebestanden i Aurskog-Høland produserer et høstingsverdig overskudd skal det raskt åpnes for jakt på hjort.
- Hjortebestanden skal holdes på et lavt nivå for å unngå skader på skog og innmark.
- Utviklingen av hjort i kommunen skal overvåkes ved at sett hjort skal påføres sett elg skjemaet under elgjakta.

I Rømskog kommunes kommunale målsetning fra 2016 står det følgende om hjort:

- Pr. i dag er det ikke grunnlag for åpning av jakt på hjort.

Endring av eksisterende forskrifter for elg og rådyr:

Ved åpning for jakt på hjort må eksisterende kommunal forskrift for adgang til jakt på elg og rådyr endres ved å innlemme hjort i samme forskrift. Det skal ved sammenslåing av kommuner også utarbeides egen forskrift for den nye kommunen. Det ble ikke gjort da Rømskog og Aurskog-Høland ble slått sammen. Derfor er det i dag én forskrift for gamle Aurskog-Høland og én annen forskrift for Rømskog kommune. Det er naturlig å samordne og vedta ny forskrift for adgang til jakt på elg og rådyr samtidig som hjort innlemmes i forskriften.

Gjeldende forskrifter for adgang til jakt på elg og rådyr og minsteareal for godkjenning av vald og fellingstillatelser for artene er som følger:

Rømskog

Hele/deler av kommunen	Elg minsteareal daa	Rådyr minsteareal daa
Hele Rømskog kommune	4 000 daa.	3 000

Aurskog-Høland

Hele/deler av kommunen	Elg: Minsteareal i dekar	Rådyr: Minsteareal i dekar
Hele kommunen	3 000	500

Relevante bestemmelser:

- Forskrift om forvaltning av hjortevilt § 6 (hjorteviltforskriften)
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 8 – 12
- Forskrift om adgang til jakt etter elg og rådyr, Aurskog-Høland kommune, Akershus, FOR-2019-05-13-657
- Forskrift om adgang til jakt etter elg og rådyr, Rømskog kommune, Østfold, FOR-2019-02-10-197

Vurderinger:

Åpning for jakt på hjort:

I Fagplan for viltforvaltning Aurskog-Høland 2013-2018 gis det følgende vurdering om etablering av hjort:

Det vil alltid knyttes usikkerhet til konsekvensene ved at arter etablerer seg og øker i antall. Det er gjort forsøk på å beregne de økonomiske konsekvensene for skogbruket på grunn av beiteskader av hjort på Vestlandet. (Skogbrukets kursinstitutt 2009) Overføringsverdien til Østlandet med andre skog og beiteforhold kan diskuteres, men tallene kan allikevel gi en indikasjon. Den skade hjorten gjør på skogen på Vestlandet sett under ett utgjør om lag 60 % av høstingsverdien av hjorten.

Erfaringsmessig vet en at lite hjort gjør liten skade på skog. Når stammen blir stor, blir det knapphet på mat, og særlig på mat av god kvalitet. Hjorten må ta det spiselige den kan få tak i, og på vinteren vil det i mange distrikter si bark, skudd og eventuelt bar fra trærne. Skadene kan også være svært ujevnt fordelt. Noen distrikter og skogområder får hardt beitetrykk og store skader selv ved en relativ glissen hjortestamme, mens andre skoger får liten eller ingen skade selv ved tette bestander. Tettheten i stammen kan også variere mye over korte avstander, både i jakta og særlig om vinteren. Spesielle overvintringssteder har ut fra topografiske forhold og snøforhold store ansamlinger, og dermed store skader på skog. I tillegg til skogskadene, gjør hjorten stedvis store skader på innmark på Vestlandet.

Det er anbefalt å komme tidlig i gang med forvaltningen av hjort når den har etablert seg i en kommune. Det tar tid å organisere vald og vinne erfaring om jakt på hjort som anses som en mer utfordrende og sky art å jakte på enn elg. Ut fra erfaring i andre kommuner der hjorten har etablert seg i nyere tid, kommer en veldig fort "bakpå" uten en aktiv forvaltning.

Første dokumenterte observasjon av hjort i Aurskog-Høland kommune var i 2007. Dette var sannsynligvis dyr på vandring uten etablert fast tilhold i kommunen. Antall observasjoner har imidlertid steget markant de siste årene, noe som tyder på en voksende stamme. I tillegg til bukker, som gjerne kommer først ved nyetablering, har det i seinere år også kunnet dokumenteres hind med kalv. Hvor stor bestanden er i dag er det imidlertid ikke mulig å fastslå. Ikke en gang for elg med registrering av sett elg o l over en årrekke er det mulig å fastslå eksakt bestandsstørrelse.

I henhold til Nml § 16 kan en åpne for jakt på en art når den produserer et høstingsverdig overskudd. Tiltakende observasjoner av hind med kalv viser at bestanden også reproducerer seg i kommunen. I nabokommuner til Aurskog-Høland ser en også at det er en jevnt økende hjortebestand.

Kommunedirektøren mener at intensjonene og grunnlaget for kunnskap etter Naturmangfoldloven er tilstrekkelig for at det kan åpnes for et uttak av hjort i kommunen. Dette gir handlingsrom til å kunne forvalte en viltart som er i vekst og som kan utgjøre en skade for lokale næringsutøvere. Ved å åpne for uttak kan en også få bedre oversikt over bestanden og dens utvikling.

Tellende areal for hjort

Iht veileder for hjorteviltforskriften (m-478/2016) skal «skogareal og myr under skoggrensa regnes som tellende areal. I tillegg kan jaktrettshaver søke om å få godkjent andre arealtyper som tellende areal. Areal som vurderes som tellende areal, vil primært være områder som etter plan- og bygningsloven er lagt ut som LNF(R)-områder. I mange kommuner felles for eksempel en stor andel

av dyrene på innmark. I slike områder vil det være helt naturlig at kommunen godkjenner hele eller deler av innmarksarealet som tellende areal.»

Som tellende areal for hjort foreslås det samme som for elg, dvs skogareal og myr samt, iht Fagplan for viltforvaltning i Aurskog-Høland 2013-2018, «*dyrka mark under 100 dekar med skog på alle kanter. Tjern større enn 100 dekar godkjennes ikke som tellende areal*». Det er foreløpig lite beiting av hjort på innmark, og det er enklere forvaltningsmessig å kunne forholde seg til samme valdstuktur som benyttes for elg i dag.

Minsteareal for hjort

Alle nabokommuner til Aurskog-Høland har åpnet for jakt på hjort. Minstearealet for hjort i disse kommunene er som følger:

Lillestrøm kommune øst for Glomma	30 000 daa
Indre Østfold kommune	12 000 daa/ 30 000 daa i Fjella området
Eidskog kommune	60 000 daa
Nes kommune	12 000 daa
Marker kommune	10 000 daa

Hjorteviltforskriften åpner for at minstearealet kan differensieres innad i kommunen. Ifølge veileder for hjorteviltforskriften (m-478/2016)

(<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M478/M478.pdf> er det som «*hovedregel ett minsteareal per kommune for hver art. Det kan imidlertid fastsettes forskjellige minsteareal i ulike deler av en kommune dersom det er vesentlig forskjell på beitegrunnlag, bestandstetthet eller skadepress. I slike tilfeller bør grensene mellom områder med ulikt minsteareal følge klare skillelinjer i terrenget, eksempelvis større vassdrag, snaufjellstrekninger med videre. Tilsvarende kan kommunen unntaksvis vurdere differensiert minsteareal mellom områder med vesentlig variasjon i bonitet og produktivitet.*»

Kommunedirektøren ser ikke at det er grunnlag for differensiert minsteareal i dag da det ser ut som hjorten er spredt jevnt fordelt i hele kommunen.

Kommunen kan iht §7 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt ved behov fravike minstearealet med 50 % opp og ned uten at forskriften må endres: I veileder for Forskrift om forvaltning av hjortevilt (m-478/2016) står det om 50%-regelen; «*fravik fra minstearealet er et enkeltvedtak som skal gjelde et bestemt geografisk område og for en bestemt tidsperiode, fortrinnsvis kun ett år.*» Videre; «*Ved fravik av minstearealet over lengere tid, må kommunen vurdere en forskriftsendring av minstearealet i stedet for å benytte § 7... Det er ikke anledning til å fravike fastsatt minsteareal for å kunne godkjenne et vald som har mindre tellende areal enn det minstearealet som er fastsatt i medhold av § 6*»

Kommunedirektøren foreslår 30 000 daa som minsteareal for hjort i Aurskog-Høland. Ved bruk av 50% regelen kan minstearealet for tildeling varieres i intervallet 15 000 – 45 000 daa. For å opprette et vald med minst 20 ganger minsteareal som kreves for bestandsplan, tilsier det et vald på minst 600 000 daa. Hvis det ønskes opprettet hjortevald innafor dagens valdstuktur for elg, er det bare Aurskog-Høland elgvald som oppfyller dette kravet. Vald som ikke oppfyller krav om 20 ganger minsteareal kan imidlertid samarbeide med andre vald for å oppnå krav til minsteareal og opprette et bestandsplanområde med felles bestandsplan. Iht veilederen (m-478/2016), er det ønskelig at det opprettes bestandsplaner: «*Bruk av bestandsplan skal være hovedregelen ved forvaltning av elg og hjort. Det er i førsterekke jaktrettshavernes ansvar å planlegge avskytingen i forbindelse med bestandsplaner. Denne planleggingen kan være et resultat av en dialog mellom privat og offentlig sektor da det er knyttet både private og offentlige interesser til hjortevilt.*» Videre; «*Valdene i et bestandsplanområde kan samarbeide om bestandsutvikling og jaktutøvelse på et mer overordna nivå. Jaktrettshaverne kan for eksempel velge løsninger som gjør jakta mer fleksibel og effektiv ved å styre jakttrykket til ønskelige deler av bestandsplanområdet (bestemte vald) gjennom vedtekter eller skriftlige fellesjaktavtaler, jf. § 19.*»

Kommunedirektøren mener fleksibiliteten en oppnår i et bestandsplanområde er viktig; Hvis det i et område er høyere tetthet av hjort og med påfølgende skader på jord- og skogbruk, kan en innafor et bestandsplanområde ha høyere avskytning i disse områdene. Dette tilsier at minstearealet ikke bør settes så høyt at en hindrer muligheten for bestandsplaner.

Minsteareal for elg:

Kommunedirektøren anser det som hensiktsmessig å ha likt minsteareal i hele kommunen og heller benytte seg av 50% regelen ved behov. Ved 3000 daa som minsteareal kan intervallet 1500 - 4500 daa benyttes ved tildeling. For Aurskog-Høland elgvald, som utgjør 791 669 daa tellende areal, er arealet pr tildelte elg iht bestandsplanen 3343 daa for de neste 3 årene. Vestre og søndre Rømskog elgvald har et tellende areal på 73 000 daa. Ved 4000 daa som minsteareal oppfylles ikke krav til 20 ganger minsteareal for bestandsplan iht hjorteviltforskriften. Nordre Rømskog grunneierlag oppgir tellende areal til 80 000 daa, og oppfylder dermed kravet også med et minsteareal på 4000 daa. Rømskog har hatt stort predasjonstrykk av ulv i mange år, noe som har medført heving av minstearealet. Selv om en ser at predasjonstrykket generelt har vært større i østlige deler av kommunen, kan det variere fra år til år innad i kommunen.

Rådyr:

Gjeldende forskrifter for minsteareal for rådyr er for Aurskog-Høland 500 daa og for Rømskog 3000 daa. Rådyr er en typisk kulturlandskapsart, noe som tilsier større tetthet av rådyr i jordbrukslandskapet og lavere i de store sammenhengende skogområdene. Rømskog er preget av større sammenhengende skogområder. I kommunal målsetting for hjorteviltforvaltning i Rømskog 29.03.2016, står dette også beskrevet: *Rømskog kommune har en lavere rådyrbestand enn de andre kommunene i Østre elgregion. Tettheten er i kulturlandskapet inne bygda og langs fylkesveien.* Rådyr er utsatt for predasjon av ulv, gaupe og rev. I tillegg kan strenge snøvintre redusere stammen. Påkjørsler har sjelden vesentlig innvirkning på rådyrstammen, men kan være en indikasjon på tettheten.

I Rømskog forvaltes rådyr i to vald, der begge har 20 ganger minstearealet på 3000 daa og kan dermed søke om kvotefri jakt. For rådyr er det uansett tilstrekkelig med 10 000 daa for kvotefri jakt., iht Hjorteviltforskriftens § 20: Fellingstillatelse for rådyr:

Rådyrvald som disponerer et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet eller minst 10 000 dekar kan etter søknad tildeles fellingstillatelsen for rådyr som kvotefri jakt. Før kvotefri jakt på rådyr tildeles kan kommunen kreve at jaktrettshaver utarbeider en avskytingsplan.

I og med at all forvaltning av rådyr i Rømskog skjer i kvotefrie vald over 10 000 daa, har det pr i dag ingen betydning hva slags minsteareal en legger til grunn, og det kan godt tenkes at en skal ha en differensiering også framover; 500 daa i gamle Aurskog-Høland og 3000 daa i Rømskog. Dog virker 3000 daa veldig høyt; Hvis det skjer endringer i dagens valdstruktur i Rømskog med oppdeling i mindre vald, blir det en høy terskel for å opprette et rådyrvald med 3000 daa som minsteareal. Dette strider imot ønsket om store vald der det legges til rette for at rettighetshaverne selv styrer avskytingen.

Generelt regulerer jakta på rådyr i stor grad seg selv; ved lav rådyrtetthet senkes jaktintensiteten, mens det motsatte gjerne skjer ved høy tetthet. Dette, sett i sammenheng med variabel dødelighet utenom jakt, gjør at antall fellingstillatelser som tildeles med bakgrunn i minstearealet kanskje har mindre betydning enn minsteareal for å opprette et rådyrvald. I veilederen (m-478/2016) bekreftes dette også langt på vei: I forbindelse med kvotefrie vald der det kreves avskytingsplan beskrives følgende :«*En avskytingsplan for rådyr bør være flerårig og beskrive det årlige uttaket av ulike kategorier dyr (alder og kjønn). Da dødelighet utenom jakt er mer variabel for rådyr enn de tre andre hjorteviltartene, kan det være vanskeligere å planlegge størrelsesordenen på uttaket av rådyr. Planen kan derfor inneholde andelen av de ulike kategoriene dyr som skal felles i stedet for antall.....Grunnet variabel dødelighet utenom jakt vil det være hensiktsmessig å evaluere trenden i bestandstetthet over tid og ikke fra år til år.*»

Rådyr regnes som en klimavinner, og en kan forvente stigende rådyrbestand i årene framover. Kommunedirektøren mener at 500 daa som minsteareal bør opprettholdes i gamle Aurskog-Høland. For Rømskog er kommunedirektøren innstilt på at samme minsteareal benyttes, dvs 500 daa. Det er store områder også i gamle Aurskog-Høland som har samme forhold som i Rømskog med store skogarealer uten nærhet til innmark. Likt minsteareal i hele kommunen anses i så måte mer rettferdig og gir større forutsigbarhet.

Økonomiske vurderinger:

Det er ingen direkte økonomiske konsekvenser for Aurskog-Høland kommune. Avhengig av størrelsen på hjortebestanden, kan det medføre både positive og negative økonomiske konsekvenser for grunneierne / jaktrettshaverne. Hjort vil kunne medføre skader på inn- og utmark, men er også en ressurs.

Miljømessige konsekvenser:

Av naturmangfoldlovens § 7 fremgår det at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. § 8: Kunnskapsgrunnlaget. For hjorten, som er en relativt ny art i Aurskog-Høland kommune, mener administrasjonen å ha innhentet den kunnskapen som er tilgjengelig pr i dag slik at det ikke er mulig eller hensiktsmessig å forsøke å innhente mer kunnskap. I og med at naturmangfoldet i liten grad berøres, og det ikke kan påvises effekter på verdifull natur, legger kommunen til grunn at det ikke er nødvendig å foreta vurderinger etter de andre miljøprinsippene i §§ 9 til 12.

Alternativer og konsekvenser:

Alternativt kan en velge å ikke åpne for jakt på hjort. Konsekvensen kan være at en kommer for seint inn med forvaltning av arten med påfølgende risiko for større skader på inn- og utmark.

Konklusjon:

Kommunedirektøren mener det er riktig å åpne for jakt på hjort i Aurskog-Høland kommune. Ofte blir forvaltningen av en nyetablert art satt i gang for seint med tanke på å høste erfaring med jakt på arten samt oppnå en kontrollert vekst av stammen før den blir for stor. For rådyr og elg settes minstearealet som er satt for gamle Aurskog-Høland kommune likt for hele Aurskog-Høland kommune.